

Lausunto

29.11.2021

VN/21366/2020
VN/21366/2020-OM-108

Liikenne- ja viestintäministeriö

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi postilain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Luonnoksessa ehdotetaan, että nykyisestä postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Laista ehdotetaan myös poistettavaksi yleispalvelun tarjoajalle säädetty hankintamenettely. Esityksessä määriteltäisiin Posti Oy:n hoitamat perustuslain mukaiset julkiset hallintotehtävät ja tarkennettaisiin niitä koskevaa sääntelyä. Uusia julkisia hallintotehtäviä ei säädettäisi Posti Oy:lle. Lakiin lisättäisiin myös uudet sanomalehtijakelun valtionavustusta koskevat säännökset. Oikeusministeriö on tarkastellut esitysluonnosta ainoastaan lausunnossa käsitellyiltä osin.

Postilaki ja julkisten hallintotehtävien määrittely

Esitys liittyy hallitusohjelmakirjauksen tavoitteeseen turvata postipalvelujen oikeudenmukainen saatavuus koko maassa yleispalveluvelvoite säilyttäen. Ehdotuksen taustalla on posti- ja jakelumarkkinan nykytilannetta ja tulevaisuutta arvioinut valtiosihteerien työryhmä, jonka loppuraportti julkistettiin 26.8.2020.

Esityksen taustalla PL 124 §:n osalta ovat lisäksi myös useat eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen postilain eduskuntakäsittelyn jälkeen antamat päätökset koskien Posti Oy:n toimintaa ja postitoimintaa yleisemmin, joissa apulaisoikeusasiamies on arvioinut postilaissa säädettyjen tehtävien luonnetta perustuslain 124 §:n kannalta ja Posti Oy:n velvollisuuksia. Perustuslakivaliokunta ei vuonna 2017 antamassaan lausunnossa tarkastellut tarkemmin PL 124 §:ää koskevaa kysymystä (PeVL 7/2017 vp).

Päätöksessään (EOAK/1069/2019) eduskunnan apulaisoikeusasiamies esitti, että postilain muuttamisen valmistelun yhteydessä arvioitaisiin ja osoitettaisiin selkeästi myös se, onko ja miltä osin postilain mukaisissa tehtävissä kyse perustuslain 124 §:n mukaisista julkisista hallintotehtävistä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi päätöksessään, että postilaissa säädettyistä tehtävistä julkisia hallintotehtäviä ovat ainakin tiedoksiantomenettely (21 §), postinumerojärjestelmän ylläpito (37 §) ja postipakettien avaaminen (55 §).

Esityksen pääasiallisessa sisällössä sekä perusteluissa systemaattisesti viitataan tällä hetkellä postilain mukaista yleispalveluvelvollisuutta hoitamaan asetettuun Posti Oy:öön, sille annettuihin tehtäviin ja sen tehtävien täsmentämiseen. Esityksessä, eikä voimassaolevassa laissa, ei kuitenkaan määriteltäisi Posti Oy:n julkisia hallintotehtäviä vaan kulloinkin postilain nojalla yleispalveluvelvollisuutta hoitamaan asetetun toimijan julkisia hallintotehtäviä ja asemaa. Vaikka tehtäviä tällä hetkellä hoitaa Posti Oy, postilaissa kyse ei ole erityistehtäväyhtiösääntelystä, eikä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

postilaki suoranaisesti takaa tällaista järjestelyä jatkossa. Näin ollen jatkovalmistelussa esityksen perusteluja on täsmennettävä siten, että perustelut ja säännösteksti vastaisivat toisiaan.

Luonnoksessa ei ehdoteta säädettäväksi postilakiin uusia yksityisille siirrettäviä julkisia hallintotehtäviä. Esitysluonnoksessa on pyritty tekemään systemaattista arviota postilaissa tarkoitettujen tehtävien luonteesta PL 124 §:n kannalta. Perustuslain 124 §:ää koskevia kysymyksiä ei ole käsitelty kattavasti aikaisemmissa postilakia koskevissa hallituksen esityksissä. Sen sijaan Posti Oy:n tehtävien oikeudellista luonnetta on käsitelty eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksissä, joissa on tarkasteltu tiettyjen postilaissa postiyrityksille säädettyjen tehtävien suhdetta perustuslain 124 §:n mukaiseen julkisen hallintotehtävän käsitteeseen.

Oikeusministeriö yhtyy laillisuusvalvontakäytännössä esitettyihin kantoihin postilain mukaisten tehtävien arvioinnista systemaattisesti PL 124 §:n kannalta, ja esitystä on näiltä osin sekä hyvän hallinnon ja virkavastuun toteutumisen kannalta pidettävä hyvin tarpeellisena.

Kuten esitysluonnoksessakin on hahmotettu, julkinen hallintotehtävä on tietyn abstraktiotason sisältävä perustuslaillinen käsite, jolle ei tule antaa sisältöä tavallisen lain säännösten kautta, vaan sillä viitataan perustuslain esitöissä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Julkinen hallintotehtävä on oikeudellisesti osin täsmennyksen käsite, jonka suhteuttaminen muihin julkisiin tehtäviin ja julkiseen vallankäyttöön on jäänyt suurelta osin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön ja laillisuusvalvontaratkaisuiden varaan. Perustuslain esitöiden (HE 1/1998 vp) lausuma viittaa siihen, että julkisen hallintotehtävän käsite on tarkoitettu tulkittavaksi laajasti. Perustuslakivaliokunnalle on osoitettu aktiivisen tulkitsijan rooli tämän laajan joukon hallinnollisiksi luonnehdittavien tehtävien sisällöllisessä täsmentämisessä. Esimerkiksi hallintolain ja kielilain soveltamisalaa määrittää julkisen hallintotehtävän käsite, joka palautuu PL 124 §:ään. Keskeistä on hahmottaa, että julkisen hallintotehtävän sisältö kiinnittyy PL 124 §:n käsitteistöön ja tulkintaan, ei muuhun lainsäädäntöön. Perustuslain 124 §:n tarkoittamaa julkisen hallintotehtävän käsitettä ei siten tulisi määritellä tavallisen lain kautta eikä laissa tulisi säätää, mitkä tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä ja mitkä eivät. Tämä on huomioitu esitysluonnoksessa.

Esitysluonnoksen arvio siitä, mitkä postilaissa säädetyt, yksityisille annettavat tehtävät on katsottava julkisiksi hallintotehtäviksi, on yhteneväinen eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa tehdyn arvion kanssa. Arvion mukaan osa yleispalveluvelvoitteeseen kuuluvista tehtävistä on julkisen hallintotehtävän hoitamista ja osa ei. Lisäksi julkisia hallintotehtäviä osoitettaisiin kaikille postilain mukaisille postiyrityksille postiyrityksen oikeudesta avata suljettuja lähetyksiä koskevassa pykälässä (55 §).

Postipalveluiden merkitys on tärkeä etenkin sananvapauden, oikeusturvan toteutumisen ja luottamuksellisten viestien häiriöttömän välittämisen kannalta. Lisäksi on katsottu, että postipalvelut ovat osa sellaista kriittistä infrastruktuuria, jonka on toimittava normaalitilanteen häiriötapauksissa mutta myös valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Tämä kokonaisuus olisi syytä huomioida PL 124 §:ää koskevassa arvioissa.

Siirtyminen viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta kolmipäiväiseen

Luonnoksessa ehdotetaan, että nykyisestä postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Jatkossa Liikenne- ja viestintäministeriön yleispalvelun tarjoajaksi nimetyn postiyrityksen olisi keräiltävä ja jaettava postilain 15 §:n mukaisesti yleispalveluun kuuluvat postilähetykset vähintään kolmena arkipäivänä viikossa, arkipäiviä lukuun ottamatta, noudattaen lain 19 §:ssä säädettyä yleispalvelun laatustandardia. Vuonna 2017 voimaantullut postilain muutos mahdollisti poikkeamisen viisipäiväisestä jakelusta niillä alueilla, joilla on olemassa kaupallisin ehdoin toteutettu, viitenä päivänä viikossa ilmestyvien sanomalehtien varhaisjakeluverkko. Alueilla, joilla on kaupallisin ehdoin toteutettu sanomalehtien varhaisjakeluverkko, yleispalveluun kuuluvat postilähetykset pitää jakaa vähintään kolmena päivänä viikossa postilaissa määritettyä laatustandardia noudattaen.

Luonnoksessa todetaan, että postidirektiivin pääsääntönä sen 3 artiklan mukaisesti on, että yleispalvelun tulee kattaa yhden keräilyn ja yhden jakelun jokaiselle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle perillekantona viitenä työpäivänä viikossa, mutta jäsenmaat voivat poiketa viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta poikkeukselliseksi katsotuissa tilanteissa tai maantieteellisissä olosuhteissa. Oikeusministeriö pitää asianmukaisena sitä, että esityksessä tuodaan esille, että artiklan poikkeussäännön sisältämään kansalliseen liikkumavaraan liittyy epävarmuutta, vaikka moni jäsenvaltio onkin käyttänyt poikkeussääntöä kansallisen lainsäädännön joustavoittamisessa, eikä

varmuutta ole siitä, onko esitys EU-oikeuden kanssa sopusoinnussa. Olennaista on se, että EU-oikeuden tulkinnanvaraisuus on esityksessä kirjoitettu selkeästi esille ja analysoitu. Sinänsä Euroopan unionin tuomioistuin loppuviimein arvioi, onko tällainen lainsäädäntö unionin oikeuden mukaista.

Esityksessä arvioidaan, että siirtymisellä kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun ei kuitenkaan ole vaikutusta säädettyyn kulkunopeuteen 19 §:ssä säädetyn laatustandardin säilyessä nykyisellään.

Postipalvelut ovat olennainen viestinnän ja tietojenvaihdon väline, ja sillä on jäljempänä tarkasteltavista syistä yhteys sananvapauden, oikeusturvan ja hyvän hallinnon toteutumiseen. Perustuslain 12 §:ssä säädetyn mukaisesti jokaisella on sananvapaus, johon sisältyy oikeus ilmaista ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä. Postipalvelut osaltaan mahdollistavat näiden oikeuksien tosiasiallisen käyttämisen. Ehdotetun sanomalehtijakeluun myönnettävän valtionavustuksen toteutumisen myötä esitetyt muutokset yleispalvelutuotteiden keräilyyn ja jakeluun tai muut esitetyt muutokset eivät perusteluiden mukaan vaikuta sananvapauden toteutumiseen.

Perusteluissa on todettu, että ehdotetuilla postilain muutoksilla ja sanomalehtijakeluun myönnettävällä valtionavustuksella ei voida täydellisesti turvata täysin keskeytymätöntä koko maan kattavaa viisipäiväistä sanomalehtijakelua. ”Koska sanomalehtien tilaajamäärissä tapahtuu aika-ajoin muutoksia, on mahdollista, että tietty alue tippuu kaupallisin ehdoin toteutetun varhaisjakeluverkon piiristä kesken tukikauden. Näissä tilanteissa yleispalvelun tarjoaja velvoitettaisiin tarjoamaan viisipäiväistä postilain mukaista yleispalvelua kyseisillä alueilla. Viisipäiväisen yleispalvelun käynnistäminen, lisäresurssien hankkiminen ja yleispalvelutoiminnan organisoiminen voi kuitenkin viedä tietyn aikaa, minkä seurauksena varhaisjakeluverkon piiristä kesken tukikauden pois jäänyt alue olisi myös sanomalehtijakelun osalta yleispalvelun tarjoajan kolmipäiväisen jakelun varassa siihen asti, kunnes yleispalvelun tarjoaja saa käynnistettyä viisipäiväisen jakelun kyseisellä alueella.” Oikeusministeriön pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin, miten kuvatus laisissa tilanteissa viisipäiväiseen jakeluun palaamisesta mahdollisimman nopeasti voitaisiin varmistua.

Jatkovalmistelussa tulisi selkeästi käsitellä ehdotettujen muutosten vaikutuksia tiedoksiantoon ja viranomaisessa asiointiin (esimerkiksi asiakkaan velvollisuus toimittaa selvitystä määräajassa). Perustelut ja vaikutusarvioinnit vaikuttavat olevan osin ristiriitaisia ja epätasomallisia sekä hyvin hankalasti ymmärrettäviä, eikä niissä ole myöskään huomioitu asiakkaan asiointia suhteessa viranomaiseen.

Esityksessä todetaan toisaalta, että viranomaisten lähettämät kirjeet eivät kuulu yleispalvelun ja siten harvennettavan keräilyn ja jakelun piiriin, ja toisaalta, että osa viranomaiskirjeistä jaetaan yleispalvelupostin kanssa, jolloin siirtyminen kolmipäiväiseen jakeluun hidastaisi viranomaiskirjeiden jakelua. Jatkovalmistelussa on lisättävä esitykseen selkeä arvio siitä, kuuluuko postikirjeenä lähetetty viranomaisposti yleispalveluun vai ei. Postilain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan yleispalvelulla tarkoitetaan niitä postipalveluita, joista säädetään 3 luvussa ja joiden tulee olla tarjolla koko maassa. Määritelmä kattaa lain 3 lukuun kuuluvan 21 §:ssä säädetyn tiedoksiantomenettelyn.

Yleisenä huomiona on todettava, että ehdotus muodostaa haastavasti ymmärrettävän kokonaisuuden osin perustelujen puutteellisuuden ja osin niiden ristiriitaisuuden ja epäselvyyden vuoksi.

Tiedoksiantomenettely (21 §)

Julkisen hallintotehtävän sisällön täsmentäminen

Postilain 21 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa. Esitysluonnoksessa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannan mukaisesti on todettu, että 21 §:n mukaisessa tiedoksiantomenettelyssä on kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta.

Esitysluonnoksessa tai laillisuusvalvontakäytännössä ei varsinaisesti ole selostettu tarkemmin, mitä säädetty laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta huolehtiminen tarkoittaa. Esimerkiksi ehdotetut virkavastuusääntelyn rajaukset koskevat tiedoksiannon toteuttamista (saantitodistusmenettelyn toteuttaminen), ei varsinaisesti käytettävissä olosta huolehtimista. Mikä on esimerkiksi käytettävissä olosta huolehtimisen suhde tiedoksiannon hoitamiseen ja toteuttamiseen?

Koska säännöstä ei ole näiltä osin aiemmissa esityksissä tarkemmin perusteltu, käsitelty perustuslakivaliokunnassa tai tarkemmin laillisuusvalvontakäytännössä, on säännöksen sisältöä jatkovalmistelussa syytä täsmentää.

Kuten esitysluonnoksessakin on todettu, PL 124 § edellyttää, että viranomaiskoneiston ulkopuolelle siirrettävät tehtävät on säännösperusteisesti tarpeeksi täsmällisesti kuvattu. Hallintotehtävän antamista koskevassa laissa tulee yksilöidä, mitä tehtäviä ulkopuoliselle voidaan siirtää ja millä edellytyksillä.

Esityksen perusteella jää edelleen epäselväksi ko. julkisen hallintotehtävän sisältö. Postilain 21 §:n ulottuvuudella on myös merkitystä arvioitaessa ko. tehtävän luonnetta, siirron tarkoituksenmukaisuutta sekä virkavastuusääntelyä, esim. millä osin virkavastuusääntelyn rajaus kohdistuu laissa säädettyyn velvollisuuteen *huolehtia* tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta ja millä osin tiedoksiantomenettelyn toteuttamiseen.

Laissa säädetty tiedoksiantomenettelyt

Postilain 21 § sekä siihen liittyvät jakelua ja keräilyä koskevat säännökset ovat merkityksellisiä viranomaistoiminnan kannalta erityisesti siksi, että huomattavassa osassa hallintoasioista asian vireillepano, selvityspyyntöjen ja niihin annettavien vastausten lähettäminen sekä päätösten tiedoksianto tapahtuu postitse. Huomiota on kiinnitettävä siihen, että postilain säätämisen jälkeen säädetyssä hallintolaissa tavallinen tiedoksianto säädettiin ensisijaiseksi tiedoksiantotavaksi.

Yleispalvelun tarjoaja huolehtii laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta. Laissa säädettyjä postin kautta hoidettavia tiedoksiantomenettelyjä ovat hallintolain 59 §:n mukainen tavallinen tiedoksianto ja 60 §:n mukainen todisteellinen tiedoksianto. Hallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle. Pykälän 2 momentin mukaan vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä. Hallintolain tiedoksiantosäännöksiä (9 luku) sovelletaan kaikkien hallintopäätösten tiedoksiantoon, ellei toisin ole säädetty. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä asiakirjasta seitsemäntenä päivänä asiakirjan lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen saapumispäivänä. Myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 90 § ja 93 §:ssä säädetään vastaavanlaisesti tavallisesta ja todisteellisesta tiedoksiannosta. Oikeudenkäymiskaaren osalta tiedoksiantomenettely kirjeellä poikkeaa hallintomenettelyssä ja hallintolainkäytössä käytetystä siten, että lisäedellytyksenä kirjetiedoksiannolle on, että voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. (OK 11:3)

Sopimus tiedoksiantojen hoitamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotettua muutosta kolmipäiväisestä keräily- ja jakeluviikosta ei ole systemaattisesti arvioitu tiedoksiantomenettelyjen kannalta, eikä luonnoksessa ole arvioitu esimerkiksi sitä, kuinka paljon postitiedoksiantoja vuosittain tehdään ja kuinka suuri osuus tiedoksiannoista tapahtuu sähköisesti. Perusteluissa todetaan: ”On oletettavaa, että siirtyminen kolmipäiväiseen jakeluun hidastaisi osin myös viranomaiskirjeiden jakelua, sillä käytännössä myös yleispalveluun kuulumattomia lähetyksiä jaellaan yhdessä yleispalvelupostin kanssa. Viranomaiset tekevät kuitenkin lähetyksensä jakelusta erillisen sopimuksen jakelijan kanssa. Näin ollen viranomaisilla on mahdollisuus hankkia markkinaehtoisesti sellaista jakelupalvelua, joka täyttää viranomaisen kulkunopeuden osalta asettamat vaatimukset.” Myöskään näistä viranomaisen tiedoksiantoa koskevista erillissopimuksista ei ole tarkempaa selostusta.

Luonnoksen perusteella on epäselvää ja ongelmallista, mikä on tällaisen sopimuksen suhde yleispalvelun tarjoajalle laissa asetettuun velvollisuuteen huolehtia laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta ja siihen, että lain 2 §:n mukaan 21 §:ssä säädetty tiedoksiantomenettely kuuluu yleispalvelun määritelmään. Vaikuttaa siltä, että yleispalvelun tarjoajalla on jo ilman erillistä sopimusta velvollisuus huolehtia siitä, että laissa säädetty tiedoksiantomenettelyt ovat käytettävissä. Muussa lainsäädännössä on myös säädetty postitse tapahtuvan tiedoksiannon nopeudesta (seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä), minkä voidaan postilain 21 §:n kautta katsoa velvoittavan myös yleispalvelun tuottajaa.

Postipalvelulain esitöissä (HE 74/2000 vp) on todettu, että yleispalvelun tarjoaja velvoitetaan ”huolehtimaan laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa siinä laajuudessa kuin se koskisi postipalvelua. Koska saantitodistusmenettely on tärkeä hallintomenettelyn muoto, postiyrityksen voidaan tältä osin katsoa hoitavan perustuslain 124 §:ssä

tarkoitettua julkista hallintotehtävää ja toiminnan hoitaminen edellyttää rikoslain mukaista virkavastuuta.” Vaikuttaa siltä, että yleispalvelun tarjoajalla olisi suoraan laissa säädetyn perusteella velvollisuus huolehtia saantitodistusmenettelystä ja näin ollen vastaavasti myös tavallisesta postitiedoksiannosta.

Edellä esitetty huomioiden on välttämätöntä täsmentää 21 §:ssä säädetyn suhdetta perusteluissa todettuun: ”Viranomaiset eivät käytä Posti Oy:n ylläpitämää yleispalvelua, vaan sopivat postipalveluista erikseen Posti Oy:n tai jonkun muun postiyrityksen kanssa. Näin ollen viranomaisten lähettämien kirjeiden kulkunopeus perustuu lähtökohtaisesti lähettäjän ja jakelijan väliseen kaupalliseen sopimukseen. Viranomaisten ja yritysten lähettämiä kirjeitä kuitenkin jaetaan käytännössä muun postinjakelun yhteydessä.” Perusteluissa edelleen todetaan, että viranomaisten lähettämien kirjeiden jakelu perustuu kahdenvälisiin kaupallisiin sopimuksiin, joita ei säännellä postilaissa. Tämän suhde postilain 21 §:ään, yleispalvelun määritelmään ja julkisen hallintotehtävän hoitamiseen jää ongelmalliseksi.

Esitysluonnoksessa on omaksuttu eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kanta siitä, että silloin kun tässä sopimusjärjestelyssä Posti Oy huolehtii lakisääteisestä tiedoksiantomenettelystä, sitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n mukaisena julkisena hallintotehtävänä. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa yksityiselle lailla tai lain nojalla. Jos tehtävä siirretään sopimuksin yksityiselle toimijalle, on tästä oltava laintasoinen säännös. Näin ollen tällaisen tiedoksiantoja koskevan sopimusjärjestelyn suhde niin postilain 21 §:ään kuin PL 124 §:ään jää epäselväksi ja sitä on selkeytettävä. Lisäksi postilain 21 §:ssä tiedoksiantomenettelystä huolehtiminen (julkinen hallintotehtävä) on laissa säädetty nimenomaisesti tietyille taholle ja näin käsitettynä muut postitoimijat eivät voi tiedoksiantomenettelystä huolehtia eikä viranomaisen tällaisesta muiden postiyritysten kanssa sopia.

Perusteluissa on todettu: ”Viranomaiset eivät käytä Posti Oy:n ylläpitämää yleispalvelua, vaan sopivat postipalveluista erikseen Posti Oy:n tai jonkun muun postiyrityksen kanssa.” Jos puolestaan katsotaan, että yleispalvelun tarjoajalla ei ole suoraa laissa säädettyä velvollisuutta hoitaa postitiedoksiantomenettelyä ja kun tämä katsotaan julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi, laissa tulisi nimenomaisesti säätää, jos tämä tehtävä on sopimuksella annettavissa viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Julkinen hallintotehtävä on annettava viranomaiskoneiston ulkopuolelle lailla tai lain nojalla. Perusteluiden mukaan viranomaisten lähettämien kirjeiden kulkunopeus perustuu lähtökohtaisesti lähettäjän ja jakelijan väliseen kaupalliseen sopimukseen. Laissa on kuitenkin säädetty tiedoksiantomenettelyille tietyt reunaehdot (seitsemän päivän sääntö) ja postilain 2 §:n mukaan tiedoksiantomenettelystä huolehtiminen kuuluu yleispalveluun. Sopimuksen suhde myös tähän sääntelyyn jää epäselväksi. Selvää on, että sopimuksella ei voida poiketa laista, eikä julkinen hallintotehtävä ole siirrettävissä sopimuksella yksityisille toimijoille ilman tämän mahdollistavaa sääntelyä.

Arviointi suhteessa PL 21 §:ään

Perustuslakivaliokunta on postilakia koskevassa lausunnossaan viitannut silloisen esityksen perusteluihin siitä, että tuolloin ehdotetuilla muutoksilla yleispalvelun laatustandardin joustavoittamisesta ei nähty olevan ”vaikutuksia esimerkiksi viranomaistoiminnan asioiden vireillepanoon, selvityspyyntöjen tai niihin annettavien vastausten lähettämiseen tai päätösten tiedoksiantoon kirjeitse, koska kyseiset kirjeet eivät kuulu yleispalveluvelvoitteen alaisiin tuotteisiin. Siksi esityksen valmisteluvaiheessa ei ole nähty tarpeelliseksi tarkistaa esimerkiksi tiedoksisaamista tai valitusajkoja koskevaa lainsäädäntöä. Perustuslakivaliokunnan mielestä liikenne- ja viestintävaliokunnan on perustuslain 21 §:ssä turvatusta oikeusturvasta ja hyvän hallinnon takeista johtuen syytä kuitenkin varmistaa, että lakiehdotuksella ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua.” (PeVL 7/2017 vp).

Viitaten edellä olevaan lausuntoon, jatkovalmistelussa tulee varmistua siitä, että jakelu- ja keräilypäiviä koskevilla muutoksilla ei ole vaikutusta tiedoksiannon toteutumiseen. Esityksen jatkovalmistelussa on siten arvioitava ehdotettuja muutoksia PL 124 §:n lisäksi perustuslain 21 §:n kannalta (mm. viivytyksetön käsittely, oikeusturva). Oikeusministeriö toteaa, että valtioneuvoston oikeuskansleri on 23.8.2021 antamassaan päätöksessään OKV/597/10/2020 käsitellyt kantelua tavallisen tiedoksiannon viivästyisestä. Päätöksessään oikeuskansleri kiinnitti oikeusministeriön huomiota tuomioistuimen yleiseen epäilykseen postinkulun luotettavuudesta tiedoksiantomenettelyssä.

Yhdenvertaisuus ja sähköinen asiointi

Luonnoksen perusteluissa on todettu, että julkishallinto siirtää asiointia jatkuvasti yhä enemmän sähköiseen muotoon ja ihmisten koko ajan paranevat digitaaliset valmiudet mahdollistavat kirjepostin korvautumisen myös jatkossa. Edelleen perusteluissa todetaan, että kuitenkin siirtyminen kolmipäiväiseen jakeluun voi vaikuttaa kielteisesti erityisesti kansalaisiin, joilla ei ole digitaalisia taitoja ja siten mahdollisuutta käyttää digitaalisia viestintävälineitä ja viranomaisten sähköisiä asiointikanavia.

Perustuslakivaliokunta on useammassa lausunnossaan arvioinut perustuslain 21 ja 6 §:n kannalta mahdollisuutta yksinomaan sähköiseen asiointiin. Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan velvollisuutta sähköiseen asiointiin pannut painoarvoa sille, että velvollisuus sähköiseen asiointiin ei koskisi välittömästi yksityisiä henkilöitä, vaan oikeushenkilöitä, joilla voidaan edellyttää olevan tekniset valmiudet ja kyvykyys sähköisen asioinnin käyttämiseen (PeVL 32/2018 vp ja siinä viitatus). Näin ollen sääntelyä ei ole mahdollista perustaa sille ajatukselle, että ihmisten digitaaliset valmiudet paranevat kaikilla jatkuvasti.

Esityksen perustelu näiltä osin ja suhteessa perustuslain 6 §:ään jää puutteelliseksi ja perusteluja on syytä näiltä osin täsmentää. Tämä koskee sekä viranomaisen yhteydenottoja että asiakkaan yhteydenottoja viranomaiseen. Ehdotukset tosiasialliset vaikutukset yhdenvertaisuuteen tulee myös arvioida.

Virkavastuusääntelyn rajaaminen vain tiettyihin tiedoksiantomuotoihin (21 §)

Esitysluonnoksessa todetaan, että 21 §:n mukainen yleispalvelun tarjoajan huolehtima tiedoksiantomenettely on aiheuttanut lakia sovellettaessa epäselvyyttä, minkä vuoksi virkavastuusääntely ehdotetaan rajattavaksi vain osaan julkisista hallintotehtävistä tehtävistä. Näiltä osin oikeusministeriö viittaa edellä postilain 21 §:n tarkoittamien tehtävien täsmennystarpeeseen.

Oikeusministeriö painottaa, että postilain jälkeen säädetyssä hallintolaissa tiedoksianto toimitettaisiin pääsäännön mukaan tavallisena tiedoksiantona eli postitse kirjeellä vastaanottajalle. Tavallista tiedoksiantoa käytettäisiin aina silloin, kun erityisiä syitä muiden tiedoksiantotapojen käyttämiseen ei ole. (HE 72/2002 vp).

Tiedoksiantomenettelyn (21 §) osalta virkavastuu ehdotetaan rajattavaksi koskemaan vain saantitodistuspalveluun liittyvää kirjeen luovuttamista ja näiltä osin vielä täsmällisemmin: ”hallintolain (434/2003) 60 §:ssä säädetyn todisteelliseen tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä sekä saantitodistuskirjeen luovuttamista saantitodistusta vastaan.” Näin ollen virkavastuu rajattaisiin kirjeen luovuttamiseen saantitodistusta vastaan, koska virkavastuun ulottaminen muuhun 21 §:ssä tarkoitettuun toimintaan on ”osoittautunut käytännössä mahdottomaksi toteuttaa”.

Esityksessä on arvioitu, että postilain 21 §:ssä on kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta niin tavallisten tiedoksiantojen kuin saantitodistusten osalta. Perustuslain 124 § edellyttää, että julkisen hallintotehtävän siirrossa yksityiselle perusoikeudet, oikeusturva ja hyvä hallinto eivät vaarannu. Tämä edellyttää pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. Ehdotetulla säännöksellä poikettaisiin tästä ja tavallaan pyrittäisiin poistamaan julkisen hallintotehtävän luonne osasta 21 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä. Perustelu siitä, että virkavastuu poistettaisiin kokonaan siksi, että se on mahdotonta toteuttaa, ei tällaisessa yhteydessä vaikuta riittävältä.

Ehdotettu merkitsisi sitä, että Posti Oy:llä ei miltään osin olisi sille laissa säädetyn tavallisia tiedoksiantoja koskevan huolehtimisvelvollisuuden osalta virkavastuuta eli ei ainoastaan itse postinjakelun osalta, mihin virkavastuu kohdistuu, mutta ei myöskään sille laissa säädetyn huolehtimisvelvollisuuden osalta. Esitetyt perustelut sille, että ”Postin prosesseissa käsittelyä ei siten tässä mielessä erotella esimerkiksi sen perusteella, onko lähettäjänä viranomainen vai muu taho. Postilla ei myöskään voi olla tietoa kirjeen sisällöstä eikä näin ollen esimerkiksi siitä, onko kyseessä esimerkiksi viranomaisen tiedoksianto vai muu kirje.” eivät kuitenkaan voi täysin poistaa vastuuta huolehtia laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa.

Edelleen virkavastuun ulkopuolelle rajattaisiin myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukainen todisteellinen tiedoksianto (90 §:n 4 mom.). Lisäksi vaikuttaa erikoiselta, että saantitodistuksella tapahtuvan tiedoksiannon osata virkavastuu rajattaisiin ainoastaan itse saantitodistuksen luovuttamiseen ja muilta osin ko. prosessissa virkavastuuta ei olisi lainkaan. Tällaisia sattumanvaraiselta vaikuttavia virkavastuun rajauksia ei ole lainkaan perusteltu. Myös

vir kavastuun rajaaminen ainoastaan saantitodistuksen luovuttavaan henkilöön vaikuttaa erikoiselta, kun laissa on säädetty velvollisuus huolehtia laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa.

Ehdotuksen perustuslainmukaisuudesta vir kavastuusäntelyn rajaamisen osalta on vaikea vakuuttua ja ehdotettua sääntelyä on tarkkaan arvioitava jatkovalmistelussa.

Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/2959/2017 pitänyt ”varsin epätydyttävänä sitä, että yleispalvelun tarjoajan (tai asiamiespostin) vastuu lakisääteisestä tiedoksiantomenettelystä huolehtimisesta on edeltä ilmenevästi käytännössä rajoittunut vain pieneen murto-osaan lakisääteisenä tiedoksiantona toimitettavista lähetyksistä [saantitodistusmenettely] ja että tämä vastuun rajoittuminen näyttää vir kavastuun osalta pitkälti perustuvan Postin tulkintaan asianomaisen säännöksen tarkoituksesta. Edeltä ilmenevän perusteella katson aiheelliseksi lähettää tämän ratkaisuni liikenne- ja viestintäministeriölle sen arvioimiseksi, olisiko postilain 21 §:n tarkoittamaa vir kavastuuta tarvetta täsmentää tai muilla keinoin turvata laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn hoitamisen asianmukaisuus.”

Apulaisoikeusasiamies on siten kiinnittänyt huomiota vir kavastuuseen kokonaisuudessaan laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn osalta tai muilla keinoin tämän hoitamisen asianmukaisuuden turvaamiseen.

Vir kavastuun rajaamista vain osaan julkisia hallintotehtäviä ei ole perusteltu kuin ainoastaan sillä, että ”vir kavastuun voi tulkita ulottuvan kaikkiin tiedoksiantomenettelyihin, mikä on osoittautunut käytännössä mahdottomaksi toteuttaa.” Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty sitä, miten tavallisen tiedoksiannon, joka on yleisin tiedoksiannotapa, huolehtimisvelvollisuudesta varmistutaan. Tiedoksiantomenettelyiden käytettävissä olosta huolehtiminen kiinnittyy merkittäväällä tavalla perustuslain 21 §:ssä turvattuihin oikeuksiin.

Perustuslain 124 § ja subdelegointi

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä yksityiselle siirretyn julkisen hallintotehtävän edelleen siirtämiseen (subdelegointiin) on suhtauduttu lähtökohtaisesti kielteisesti: PL 124 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä ei ole mahdollista siirtää eteenpäin toiselle toimijalle (subdelegointikielto). Täysin ehdotonta kieltoa tällaiselle siirtämiselle ei kuitenkaan ole ollut osoitettavissa sellaisissa tilanteissa, joissa on kyse teknisluonteisesta tehtävästä ja joissa alihankkijaan kohdistuvat samat laatuvaatimukset ja vastaava valvonta kuin alkuperäiseen palveluntuottajaan (PeVL 15/2018 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 6/2013 vp, s. 4). Edelleen valiokunta on pitänyt tehtävän edelleen siirtämisen mahdollisuutta arvioidessaan merkityksellisenä siirrettävän tehtävän teknisluonteisuutta, viranomaisvalvonnan ulottuvuutta ja alihankkijaan kohdistuvia laatu- ja muita vaatimuksia (PeVL 26/2017 vp, PeVL 6/2013 vp, s. 4).

Postilain 21 §:ssä säädetään, että yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkaille, palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista vir kavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä. Säännös viittaa siihen, että yleispalvelun tarjoaja voisi subdelegoida 21 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviään.

Niiltä osin kuin postilain mukaisia julkisia hallintotehtäviä mahdollistetaan subdelegoitavaksi, on esitystä arvioitava PL 124 §:n näkökulmasta esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sekä perusteltava ehdotuksen perustuslainmukaisuus huomioiden asiaa koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Valvonnan, vir kavastuun ja laatuvaatimusten lisäksi tällaisen subdelegointia koskevan säännöksen on oltava täsmällinen, jotta siitä ilmenee, mitä tehtäviä voidaan subdelegoida (tiedoksiantomenettelyn toteuttamista vai käytettävissä olon huolehtimista vai jotakin muuta?).

Eräitä yksityiskohtaisempia huomioita

Keräily- ja jakelupäivien hyväksyminen

Ehdotetun 17 a §:n mukaan yleispalvelun tarjoajan on ilmoitettava keräily- ja jakelupäivänsä sekä niissä tapahtuvat muutokset Liikenne- ja viestintävirastolle vähintään 6 kuukautta ennen. Ilmoitettuihin jakelupäiviin ei saa tehdä muutoksia ilman Liikenne- ja viestintäviraston hyväksyntää. Hyväksyntä tarvitaan laissa jakelupäivien muutokseen, mutta vaikuttaa siltä, että jonkinlainen hyväksyntämenettely koskee myös alkuperäistä keräily- ja jakelupäiviä koskevaa ilmoitusta.

Tekeekö virasto kaikkia mainittuja ilmoituksia koskevan päätöksen? Säännöskohtaisissa perusteluissa ei ole lainkaan käsitelty hyväksyntää koskevaa säännösehdotusta.

Postinumerojärjestelmä

Esityksessä on yhtenevästi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa arvioitu, että postinumerojärjestelmän ylläpito voidaan nykytilanteessa pitää julkisena hallintotehtävänä. Lain 37 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskevan velvollisuuden yleispalvelun tarjoajalle tai muulle postiyritykselle. Kun kyse on julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, on varmistuttava tehtävää hoitavien pätevyys ja osaaminen hoitaa kyseistä tehtävää. Vaikuttaa siltä, että sääntelyä tulisi täsmentää siten, että ko. taholle säädettäisiin vaatimuksena tietty kyky ja osaaminen tällaisen järjestelmän ylläpitoon.

Sanomalehtijakelun valtionavustus

Samaan aikaan kolmipäiväiseen jakeluun siirryttäessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön määräaikainen sanomalehtijakelun valtionavustus niille alueille, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakelua, ja joilla ei ole saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua.

Valtionavustusta koskeva sääntely muodostaa vaikeasti ymmärrettävän kokonaisuuden. Ehdotetussa 18 a §:ssä säädettäisiin sekä markkina-analysistä alueista, joilla ei ole saatavilla sanomalehtien jakelua viitenä päivänä viikossa, että avustuksen myöntämisestä. Näistä asioista olisi syytä säätää eri pykälissä.

Valtionavustus myönnettäisiin kilpailutuksen perusteella ja samalla virasto asettaisi avustuksen saajalle julkisen palveluvelvoitteen määrääjäksi.

Sääntelyssä on lisäksi runsaasti epätarkkuutta: esimerkiksi tuki myönnettäisiin alueelle (eikä toimijalle) ja virasto tekisi alueita koskevasta määritelmästä päätöksen. Sääntelyä tulee täsmentää jatkovalmistelussa. Säännöksessä käytettäisiin myös julkisen palveluvelvoitteen käsitettä, mitä laissa ei kuitenkaan ole määritelty tai ehdotettu määriteltäväksi. Viittaus valtionavustuslakiin olisi syytä olla kattavampi (18 a §:n 6 mom.).

Avustuksen maksamisen edellytyksenä olisi, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa. Avustusta myönnettäisiin vuosittain valtion talousarviossa käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa. Sanomalehtijakeluun voidaan antaa valtionavustusta alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa, ja joilla ei ole saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Esityksessä tulisi arvioida sitä, voisiko ehdotettu merkitä sitä, että tietyille alueille ei tukibudjetin loppumisen vuoksi kyettäisi toteuttamaan viisipäiväistä jakelua, ja mikä merkitys tällä olisi suhteessa esityksessä omaksuttuun lähtökohtaan siitä, että avustus otetaan käyttöön samaan aikaan kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun siirryttäessä. Sanamuodon mukaisesti 18 a §:n 4 momentti yleispalvelun tarjoajalle asetettavasta viisipäiväisestä yleispalveluvelvoitteesta ei tällaiseen tilanteeseen soveltuisi. Esityksessä on todettu, että loppuraportissa edellytetään, että kolmipäiväiseen yleispalveluun sisältyvien lähetysten keräilyyn ja jakeluun koko maassa voidaan siirtyä sillä ehdolla, että samanaikaisesti niillä haja-asutusalueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua tilattujen sanomalehtien varhaisjakelua, otetaan käyttöön määräaikainen tiedonvälitystuki. Sääntelyä tulisi näiltä osin tarkastella myös sananvapauden ja yhdenvertaisuuden kannalta, huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö.

Tiedonsaantioikeudet 18 c §

Tiedonsaantioikeutta koskeva 18 c § perustaa ehdotetussa muodossaan viranomaiselle laajan tiedonsaantioikeuden. Lisäksi pykälän sanamuotoon ja säännöskohtaisiin perusteluihin liittyy epätasällisyyttä, minkä johdosta pykälän asettamat velvoitteet jäävät osin epäselviksi. Pykälää ja sen perusteluja tulee jatkovalmistelussa merkittävästi täsmentää. Siltä osin kuin kyse on viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, joka syrjäyttää salassapitosäännökset, on otettava huomioon perustuslakivaliokunnan vakiintunut tiedonsaantioikeuksia käsittelevä tulkintakäytäntö, ja siitä sääntelylle aiheutuvat reunaehdot (ks. esim. PeVL 12/2019 vp ja siinä viitatu lausunnot). Jatkovalmistelussa tulisi tarkemmin säännöserusteisesti määritellä tiedon luovuttamiseen velvoitetut tahot ja pyrkiä täsmentämään luovutettavien tietojen sisältöä. Lisäksi tulisi arvioida tarkemmin, onko tarpeen säätää salassapidon murtavasta muotoilusta, eli ovatko tietojen luovuttamiseen velvoitetut tahot lähtökohtaisesti salassapitovelvollisia jollakin perusteella. Mikäli ovat, salassapidon perusteesta olisi syytä tehdä selkoa perusteluissa.

Ehdotettua 1 momenttia tulisi täsmentää niiltä osin, mistä tahoista on kyse (esim. markkinoilla toimivat jakeluyritykset tai tuen hakijat). Käytetty ”niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään edellä mainitussa pykälässä” on epätäsmällinen. Ehdotetun 18 a §:n nojalla ei ole täysin selvää, mitä tahoja tiedonsaantioikeus koskisi. Esimerkiksi valtionavustuslain 14 §:ssä, joka ilman 18 c §:ää tulisi avustuksiin sovellettavaksi, säädetään, että valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Lisäksi tiedonsaantioikeus ulotettaisiin avustuksen saajan ohella muihin ”niiden lukuun toimiviin”. Sääntelyä ei ole näiltä osin rajattu lainkaan valtionavustuspäätösten valvonnan kannalta relevantteihin toimijoihin. Perusteluissa on todettu, että viranomaisella olisi oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot paitsi avustuksenhakijalta myös etenkin muulta postiyritykseltä, joka toimii alueella, jolle Liikenne- ja viestintävirasto tekee ehdotetun 18 a §:n 2 momentin mukaisen markkina-analyysin. Tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä olisi asianmukaista täsmentää siten, että perusteluissa kuvattu ilmenisi tarkemmin itse säännöksestä.

Ne, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään 18 a §:ssä, ja niiden lukuun toimivat olisivat 18 c §:n mukaan pyynnöstä velvollisia keräämään ja salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä luovuttamaan toimivaltaiselle viranomaiselle sen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

Perusteluista ei käy ilmi, mitä tietojen keräämisellä tarkoitetaan. Tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn yleisenä lähtökohtana on, että tiedonsaantioikeus koskee pyynnön kohteena olevalla toimijalla jo olevia tietoja. Jos kyse on tietojen keräämisestä ja tuottamisesta, eikä ainoastaan olemassa olevien tietojen luovuttamisesta, on sääntelyä arvioitava toisenlaisesta lähtökohdasta. Velvollisuus kerätä tietoja yhdistyy ehdotetussa pykälän 3 momentissa velvollisuuteen luovuttaa tiedot viipymättä, maksutta ja viranomaisen pyytämässä muodossa. Jatkovalmistelussa tulee arvioida asetettavan kokonaisvelvoitteen kohtuullisuutta. Tietojen keräämisvelvoitteen suhdetta 3 momentissa säädettyyn viivytyksettömään luovuttamiseen tulisi selventää. Koskeeko keräämistä myös vastaava määräaika? Lisäksi sanamuoto ei rajaa esimerkiksi viranomaisen oikeutta pyytää tietoja sellaisessa muodossa, joka edellyttäisi tietojen luovutukseen velvoitetun tahon perustamaan sähköisen rajapinnan tiedon luovutusta varten.

Ehdotetun 1 momentin sanamuoto ei oikeuta viranomaista saamaan mahdollista salassapidettävää tietoa, kun taas 2 momentin sanamuoto oikeuttaa. Perustelujen perusteella erilaisen sääntelytavan tarve ei ole ilmeinen. Lisäksi 2 momentissa säädetty tiedonsaantioikeus on muotoiltu niin laajaksi, että se vaikuttaisi kattavan myös 1 momentissa säädettyt tiedot (pl. ero salassapidon murtavassa muotoilussa). Tätä ei liene kuitenkaan tarkoitettu. Momenttien suhdetta tulee arvioida jatkovalmistelussa.

Ilmeisesti valtionavustuslain tiedonsaantioikeuksia koskevat säännökset eivät tulisi sovellettaviksi postilain mukaisissa valtionavustuksissa lainkaan. Epäselväksi jää, onko tämä ollut tarkoituksena. Edelleen tiedonsaantioikeuksia olisi syytä arvioida myös esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytäminen

Viitaten myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätökseen EOAK/1069/2019 oikeusministeriö pitää perusteltuna lisätä esitykseen maininta perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä.

osastopäällikkö

Johanna Suurpää

lainsäädäntöneuvos

Heini Färkkilä

Jakelu LVM Liikenne- ja viestintäministeriö